

Asia: VN/21297/2023

## **Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä koskien pakkokeinolain muutostarpeiden arviointia (1. vaihe)**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Tulli kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa.

Oikeusministeriön 13.2.2025 asettamassa työryhmässä (VN/21297/2023) on valmisteltu hallituksen esityksen muotoon laadittu mietintö, jossa ehdotetaan muutettavaksi pakkokeinolain 2 luvun säännöksiä vangitsemisen edellytyksistä ja 10 luvun säännöksiä salaisista pakkokeinoista.

Tulli on osallistunut työryhmän toimintaan sekä 1. vaiheen päätteeksi annetun työryhmämietinnön laatimiseen ja kannattaa siinä esitettyjä lainsäädäntömuutoksia. Tulli pitää esitettyjä toimivaltuusmuutoksia ja -lisäyksiä erittäin tarpeellisina ja katsoo niiden lisäävän esitutkintaviranomaisten toimintaedellytyksiä toimia muuttuneessa ja haasteellisessa toimintaympäristössä. Esitetyt toimivaltuusmuutokset lisäävät toteutuessaan esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia suojata yhteiskuntaa kaikkein vakavimmalta rikollisuudelta.

Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 2024:20 on aiheuttanut erityisesti vakavien rikosten kohdalla sen, etteivät vangitsemisen perinteiset erityiset edellytykset (karttamis-, sotkemis- ja jatkamisvaara) välttämättä täyty. Kuitenkin rikos ja sen vakavuus voivat olla luonteeltaan sen kaltaisia, ettei vangitsematta jättäminen ilman yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantamatta voida pitää asianmukaisena vaihtoehtona kansalaisten suojelun ja turvallisuuden suhteen. Esityksessä on tuotu selkeästi esiin nykytilan ongelma sekä esitetty perusteltu asiantilan korjaava lainsäädännöllinen ratkaisu, jota myös työryhmämietinnössä selostettu EIT:n ratkaisukäytäntö osaltaan tukee. Korkeimman oikeuden täysistunnossa antamaa äänestysratkaisua on kritisoitu muun muassa oikeuskirjallisuudessa, eikä nykyistä ongelmallista oikeustilaa ole hyvin todennäköisesti mahdollista muuttaa kuin muuttamalla lainsäädäntöä esimerkiksi työryhmämietinnön esityksen mukaisesti.

Erityisesti alati kansainvälistyvään ja ammattimaisempaan rikollisuuteen liittyvän todistusaineiston digitalisaatio asettaa huomattavia haasteita esitutkintaviranomaisille toimia tehokkaasti muun muassa rikoshyödyn jäljittämisen sekä sen takaisinsaantiin liittyen. Rikolliset toimijat käyttävät nykyisin lähes poikkeuksetta salattuja pikaviestisovelluksia ja siirtävät rikollista hyötyä virtuaalivaluuttojen muodossa, vaikeuttaen esitutkintaviranomaisten toimintamahdollisuuksia huomattavasti. Tästä johtuen erityisesti salaisten etsintöjen toimivaltuuksien katsotaan olevan tärkeitä ja siten esityksen mukaisesti kannatettavia, koska niiden avulla muun muassa edellä esitettyihin haasteisiin voitaisiin puuttua. Esitetyt etsintätoimivaltuudet osaltaan korjaisivat nykylainsäädännöllistä ongelmaa, jossa rikoksesta epäillyllä on lähtökohtaisesti oikeus olla läsnä etsinnällä. Tämä aiheuttaa suuren vaaran rikosvastuun toteutumatta jättämiselle sekä koko organisaation kiinni jäämättömyydelle työryhmämietinnössä esitetyissä konkreettisissa esimerkkitalanteissa.

Työryhmämietinnössä on Tullin näkemyksen mukaan perusteltu selkeästi osallistuvan tietolähde -toimivaltuuden tarve suhteessa nykytilan ongelmallisuuteen selvittää vakavan rikollisuuden toimintaan liittyvien keskeisten henkilöiden osuutta erityisesti huumausainerikollisuuden, sekä osaltaan myös väkivaltarikollisuuden, parissa. Osallistuvan tietolähteen käyttö vähentäisi todennäköisesti muiden salaisten pakkokeinojen käyttöä ja siten myös perusoikeuksiin puuttumista.

Tulli pitää niin ikään perusteltuna, että ampuma-aserikos lisätään ylimääräisen tiedon käytön perusterikoslistalle. Ampuma-aserikos, jossa voi yksikertaisuudessaan olla kyse salaisen pakkokeinon käytöllä saadusta ylimääräisestä tiedosta ampuma-aseen myynti- ja ostotapahtumaan liittyen, ja esitutkintaviranomaisten mahdollisuudesta kyetä hyödyntämään tietoa takavarikoinnin perusteena, estäen siten ampuma-aseen pysymistä pimeillä markkinoilla äärimmäisen väkivallan välineenä, on hyvin perusteltua rinnastaa vakavuudeltaan muihin ylimääräisen käytön perusterikoksiin.

Oikeusministeriö on erikseen pyytänyt kiinnittämään erityistä huomioita mietinnön jaksoissa 2.2.2.5 ja 5.1.5 esiin tuotuihin yhteensovittamistarpeeseen. Tulli pitää yhteensovittamista välttämättömänä ja lainsäädännöllistä systematiikkaa selkeyttävänä, kun pakkokeinolaissa säädettäisiin kaikkien esitutkintaviranomaisten salaisten pakkokeinojen toimivaltuuksista. Sääntely on tällä hetkellä osittain sekavaa sekä päällekkäistä erityisesti Tullin ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakien ja pakkokeinolain välillä.

Kimmo Kaunisto

Tutkinnanjohtaja, yksikön päällikkö

Tulli, Turun tutkintayksikkö

Anttila lisakki  
Tulli.fi